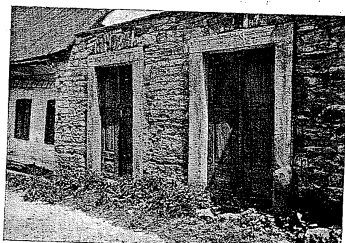

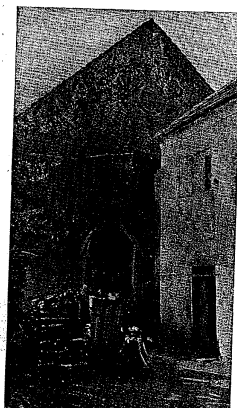
Patschau: Tempel 1675, Almemor 1688

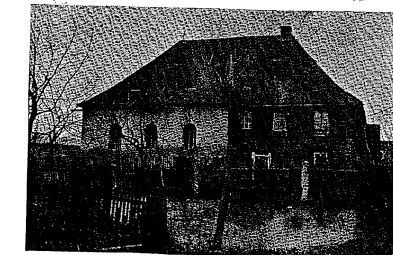
Verfallener Tempel in Grossbock bei Königshof a. d. E.

Tempel in Pauten bei Karlsbad

Ehemaliger Tempel in Tutschap

Ehemaliger Tempel in Kleinschüttäber bei Karlsbad

Ehemaliger Tempel in Atlangendorf

Geschichte der Juden in Kassejowitz.

Bearbeitet von
Fachlehrer Jan Kára, Blatná.

Jakýsi Jakub Malý, Žid, koupil od magistrátu kasejovického r. 1597 chalupu pod hrází rybníka pivovarského za 30 kop 30 gr. Týž Žid prodal, tuším, polovici své chalupy r. 1609 Václavu Joanidesovi za 12 kop.

Jakub Žid Černý také platil zdejšímu faráři desátek a sice trojího obilí po šesti snopech. R. 1609 prodal týž Žid chalupu svou Václavu Joanidesovi za 12 kop gr. míš.

R. 1618 byly pryč v K. čtyři páry židovské.

R. 1652 bydleli Židé ve dvou domech a v jedné chalupě a r. 1654 dle rully bylo v K. 12 starších a 4 mladší Židé a zaměstnávali se především obchodem a kramářstvím. Byli zde tito nejstarší Židé:

1. Jakub Černý, měl malý krámeček a po vsích chodil. Byl český Žid.
2. Abraham Kavka, živil se posestvím v Praze. Byl zde již 7 let.

3. Vit Polák, s kořením chodil po vsích, kupoval perí a kůže. Pocházel z Polska a tu se nedávno oženil.
4. Hirscheger Leibl, ve vlně handloval. Byl zámožný Žid, v Čechách rozený. Měl syna Šimona, 18 let starého a jiného Jakuba, 12 let starého.

5. Matěj Maister, mezi pány sloužil a tím se obživoval. Šťastný, syn jeho, chodil s kožemi po vsích. Druhý syn, Leibl, s posestvím chodil. Jiní dva synové, Salamoun a Natan, sloužili v Praze.

6. Samuel Pferdt, chodil s kožemi po vsích, byl český Žid a před 8 lety se do K. přistěhoval.

7. Samuel Unger, český Žid, měl tu krám.
8. Marek Unger, též český Žid, kramářstvím se živil.
9. Volf Lazar, pražský Žid, větším dílem žil v Praze.

Tito Židé měli již tenkrát svého rb. a sice Salamouna, rb., jenž se sem před půl letem přistěhoval z Tejna a také děti učil.

Zajisté i tehdy měli Židé zdejší svý hřbitov, na vrchu Stráži v lese nad městem položený. Dle jedné zprávy měli Židé r. 1669 v K. již 5 domů svých a společně s křesťany zůstávali v 6 domech. Také měli svou synagogu a hřbitov.

R. 1670 zal. byla zvláštní gruntovní kniha žid., do níž zapisovány změny v majitelích jednotlivých žid. domů.

Vrchnostenská smlouva se Židy.

Dne 3. máje r. 1671 učiněna byla smlouva mezi Židy kasejovickými a vrchností lnářskou, následující:

1. Za ochranu budou platiti každoročně 100 zl. Schutzgeldu rýn.

2. Za místo pro pohřeb nákladem důchodu vystavený a ohrazený.

3. Kůže padlého dobytka k ruce důchodu zpeněžití a aby od toho osvobozeni býti mohli, ročně 2 zl. na dva termíny dávatí se uvoliti.

Dějiny Židů v Kasejovicích.

Zpracoval podle výpisků Mgn. P. Jana Hille, děkana v Blatné,
Jan Kára, odb. učitel, Blatná.

4. Také se uvolili starší Židé bráti ročně 12 centů kaprů, každý po 6 kr. vzíti.

5. Má se jim od sv. Jana nejrprv příštího roku pořad sběhlého 100 sáhů dříví k palivu nadělati a před jejich domy dodati, s pomoci jich na sáhy složití a vyéstiti, za které oni po 30 kr. a tak v sumě 50 zl. dáti.

6. Uvolili se ročně 8 prostic soli ku své potřebě vzíti a po 5 zl. zaplatiti.

7. Který domek aneb budoucně v K. nákladem důchodu se vystaví, tedy z těch domů jistý nízký plat aneb nájem, jakož za vystavení školy jistou sumu peněz a z ní roční plat dávatí mají, se podvolili na dva termíny.

Ohledně volby starších hejtman jednoho volil a druhého si volili sami a potom ho hejtman potvrdil. Těžší věci, co by starší sami nemohli rozeznati, to před hejtmana mají vznésti a dalšího jeho nařízení očekávati.

Jestliže ale oni starší nějaké nedorozumění mohouc to porovnat, neporovnali, aneb k rozeznání hejtmanu neposlali, mají dáti pokutu jednu libru šafránu a kdo by zatajeně oznámil, ten má dostati třetí díl té pokuty. Také nemají žádného Žida do města více přemlouhati bez vědomí vrchnosti, ani někam jinam se odebrati.

Schutzgeld.

R. 1674 odváděli Židé za půl léta: Schutzgeldu 50 zl., za pohřeb 3 zl. a že z padlého dobytka koží neberou, 3 zl. V celku 56 zl.

Stížnosti na Židy.

R. 1678 píse hejtman lnářský hraběti, aby se pro Židy nová punkta vydala a zostrála, že jest to velmi zapotřebí, neboť činí se skrze ně veliké obtížnosti a také se i trucovatí ukazují, že dobrého slova a nějaké poslušnosti od nich těžko jest užiti.

Dokládá toto těmi punkty:

1. Oni umrlé Židy do K. v noci vzítí dopustili a přijímali.

2. Maso od řesanských Židů do K. roznášeli a i křesťanům prodávali na útmu řezníkům.

3. Když starší, kterého ze Židů na kancelář postaviti mají, to se zpěčují i sami na jedno, dvoje vzkázání, se nestaví.

4. Krádeže se velmi páchají a téměř větším dílem na ty Židy o ztráty se potahují, byli také nedávno někteří časné v krádeži postiženi, o tuž se sice porovnali, avšak pro spáchání a dopuštění se toho slušně by měli býti pokutováni.

Také při právě rokycanském vyznali jistí zlodějové, že dva Židé z K. od nich šaty koupili, ale Židé než jednoho Žida postavili a o druhém vzkázali: že kdo ho potřebuje, aby si ho hledal.

Mají starší i týž Žid všechny své věci zapečetěny,

k ustavením tona žida je přivésti nemůže pro zlost úst a nectných slov.

Ne nadarmo jsem jednoho ze starších karabáčem vyplatil a jestli se jim nějaká uzda neucíní, stálé zaneprázdění s nimi bude.

Ke konci pak svého dopisu ještě připojil tuto poznámku: chtěli me dare obmyslně sobě koupiti, abych jim folk větší pustil a je tak v ostroiti neměl, však i s tím nepřijemně odbyti.

Někdy na podzim r. 1677 došla na kancelář lnářskou zpráva, že zdejší Židé přespólní Židy umrlé obzvláště ze Sedlice nočním časem do K. k pohřbu přijímají. I dal hejtman Židy předvolati a tak činiti jim přísné zákazy, s tím doložením, že se toho dočimili nevědouce jak kterak té moci od nich se dočiměné na nich dosti k trestání a pokutě přivěsti.

Hrabě pak Černín ještě doložil k této zprávě hejtmanově:

Židy přespólní pochovávati na hřbitově židovském při městysi K. žádným způsobem nedovolují pod skutečnou pokoutou, nebo skrze takové nejsnáze by se nemoc na panství vtrousiti mohla, která by se rozmnožila a panství ke škodě byla, nemají se žádní jinší nežli sami pod šosem v K. a na panství mém zůstávající Židé tam pochovávati.

R. 1686 vzrostl počet Židů kasejovických na 14 párů.

V r. 1695 zůstávali již v 6 domech a během let zakoupili sobě ještě jiné 4 a v jednom domě bydleli společně s křesťany.

Dle gruntovní knihy lnářské z r. 1695 bydleli zde ti Židé:

1. Dědici Mentpergrovišti prodali svůj domek zvaný Karasovský r. 1687, který na obecním místě stojí a na němž také někdy Žid bydlel, Jakubu Herzkovi, Židu, za 40 zl., pole pod 4 strychy a louka na jeden vůz sena ty Židovi patřily.

2. Naproti tomu bude Žid povinen k obci každoročně kontribuci platiti 3 zl. mil. vrchnosti dle obyčeje 6 dní zemi roboty vypravovati, ouroky, patřící do důchodu vrchnostenského odvozovati.

Více k obci mimo od starodávna ouroku obecního, za lovení rybníků obecních, též místo chování vojáků, bude též Žid povinen ročně složit 1 zl. 3 kr. A tak sedí v zaplaceném a nemá žádný nic na tom domku co povyhledávati.

Poplatek z krámů.

R. 1717 zavázali se smlouvou dva Židé, že budou k obci kasejovické odváděti každoročně z míst neb krámů 7 knih dobrého papíru, aby na místech jim vykázaných o jarmarech aneb trzích své krámské zboží svobodně prodávati mohli.

Židé v Kasejovicích r. 1719.

1. Marek Samuel, z rodu Jakub, obch. peřim a plátnem. Členů 6.
2. Löbl Samuel, z rodu Jakub, rodák zdejší, 5 členů.
3. Abraham Pisecký, z rodu Ruben, sklenář, 8 členů, rodák zdejší.
4. Israël Berlik, z rodu Jakub, koňský handlír, 4 čl.
5. Herzty Berlik, z r. Mojiš, 5 čl., koňský handlír, rodák zdejší.
6. Mojiš Tayschl, z r. Levy, koňský handlír a peřim. Bydlel v Kasejovicích 21 let.
7. Markus Hartti, z r. Aron, 3 čl., obch. peřim, rodák zdejší.
8. Samuel Mates, rodák, 3 členi.
9. Tomáš Lebl, z r. Levi, obch. peřim, 4 čl., rodák.
10. Josef Mates, rodák, z r. Levi, obch. peřim.

11. Šťastný Resanský, z r. Benjamin, rodák, obch. kožemi a plátnem, 2 čl.

12. Jakub Markus, obch. peřim, z r. M., bydlí zde 35 let.

13. Heřman Leder, z r. Levi, bydlí zde 23 let, 2 čl.

14. Heřman Samuel, rodák, z r. Levi, obch. peřim a vlnou, 11 čl.

15. Herschl Mates, rodák, z r. Isak, 3 čl., obch. peřim.

16. Elias Herschl, obchodník peřim, rodák, 3 čl.

17. Jakub Pisecký, z r. Jakub, sklenář, 3 čl., bydlí zde 40 let.

Suma členů 75.

Synagoga (vnějšek)

Založení nového židovského města.

Na Židy, pokud bydleli společně s křesťany, docházely na vrchnost stále stížnosti. Mezi nimi stěžoval si také zdejší kaplan Ant. Pánek na ně, jak se neslušně chovali, když šel jednou k nemocnému, a jak na něho pokřikovali.

Pro takové a zajisté ještě jiné pohoršení, které spolubydlení Židů s křesťany způsobilo, nařídil hrabě Clary, tehdejší poručík dítek Kuniglovských, aby Židé zůstávali oddělené od křesťanů a za touto příčinou poslal svého Buchhalter Bartoloměje Wurfnera s lnářským hejtmanem Matějem Forstmajerem do K., aby vyhledali vhodné místo, kde by Židé byli sami pro sebe. I ustanoveno jest jim za obydlí místo na obecních gruntech pod rybníkem pivovarským. Místo to bylo původně 474 sáhů dlouhé a toliké široké. Na tomto místě postaveno původně, tuším, jen 6 domků, kterýžto počet vzrostl během let na 13. A tyto domky dřevěné, šindelem a došky kryté, vykázaný Židům za obydlí. Takovým způsobem povstalo tak zvané židovské město asi v letech 1726. Toho roku bydlelo v žid. městě 25 mužských Židů.

R. 1763 žid. obec, majíc k tomu dobrý zřetel, že jedné každé obci na tom nejvíce záleží, aby pro ctosné zvedení dítek jedno místo pro vystavení domu, v němž by Boha znáti, jemu sloužiti, sebe pro dobré obecné a k svému budoucímu dobrému a prospěchu cvičili, vykazané byti mohlo, usnesla se k zachování svého starozákonního náboženství a výstavě nejenom svou židovskou synagogu nad čtyřmi domky v prostředku města žid. vyzdvihnouti a vystavěti a uvnitř krásnou malbou, lampami a jinými po-

trebnými věcmi ozdobiti, ale i také, aby v určitém čase starozákonné náboženství dokonaleji a horlivěji vykonáváno býti mohlo, pro vychování a zaopatření svého kantora neb Rebe na svůj náklad pod tou synagogou obecní dům vystavěti nechá, v kterémžto židovské děti obojího pohlaví svému náboženskému i literárnímu umění se náležitě cvičili.

Jména Židů v Kasejovicích z r. 1815 – 1820.

1. Jakub Sabbath.	11. Synagoga.
2. Kateřina Bayer.	12. Markus Feldman.
3. Isák Rüdinger.	13. Franziska Rosenfeld.
4. Abraham Levy.	14. Zachariáš Herzig.
5. Isák Schwager.	15. Isaiáš Lewy.
6. Michl Lederer.	16. Michel Orlik.
7. Israël Levy.	17. Joachim Sonnenschein.
8. Judita Pinkas.	18. Eliáš Ohrenstiel.
9. Nathan Adler.	19. Seligman Ohrenstiel.
10. Abraham Stern.	

Židovský bál.

Zajímavá zpráva o žid. bále v K., obdvaném dne 24. dubna 1799 právě o Velikém pátku, konaném proti dvornímu dekretu ze dne 5. března 1796, a i nařízení ze dne 15. února 1799, zachovala se v policejním protokolu.

Táž muzika konala se v domě žida Jakuba Baše Nr. XVII. Toho roku totiž oslavována v domě slavnost Purim právě o Velikonocích, ale s hudbou a tancem. Vše přísně vyšetřována. Majitel domu vymlouval se, že o tom nevěděl a poukazoval na veliká svá břemena kontribuční a životní. Soud na tyto výmluvy nedbal a vynesl následující rozsudek 4. května r. 1799:

Maj. domu Jakub Baš odsouzen k pokutě 10 říš. tolarů, Isák Freund a Ezechiel Ohrenstiel, každý po 4, dohromady s 8 říš. tolarů, pro místní chudinský ústav, sluha Gabriel Neuman 10 ran holí, rabín 3 denní domácí vězení obdržel, ostatním však, kteří při tom tanci byli, a sice: Jakub Finta, Israël Löwy, Israël Bayer, Abraham Stern, potom i služebník Gabriel Neumanovi, který o zákauz muziky dobře věděl a zároveň i tancoval, určen byl trest 7 zl. 30 kr. a každý musel složit do chudinského ústavu 2 říšské toлары.

Za druhé: Městský představený se omlouval, že v tu dobu nebyl doma v Kasejovicích, policajkomisar Jan Jedlička dostal důtku, že příhodou tu sám nehlásil a pohroženo mu úřadem krajským zavazením města, kdyby ještě jednou něco podobného zapomněl hlásiti.

Konečně všech pět muzikantů odsouzeno: jedenkaždý obdržel 12 hod. arrest.

Změny r. 1848 učinily Židy úplně rovnými s obyvatelstvem křesťanským. Před t. r. zůstávali v 21 domech v K. v žid. městě ti Židé:

1. Jakub Bajer,	10. Herman Teichlinger
2. Aron Bajer,	11. Synagoga,
3. Isák Rüdinger a	12. Markus Feldman,
Isák Freund,	13. Israël Rosenfeld,
4. Filip Gotlibe a dědici Mojišise Levy,	Markus Rosenfeld,
5. Josef Švager,	a Alexander Levy,
6. Bernard Lederer a	14. Zachariáš Herzig,
Jakub Lederer,	15. Isaiáš Levy,
7. Šimon Freund,	16. Samuel Orlik,
8. Vilém Pinkasa	17. Aron Basch a jeho
Abraham Lederer,	matka Marie Basch,
9. Samsón Adler,	18. Jakub Ohrenstiel,
	19. Israël Ohrenstiel.

Kromě těchto Židů byli zde ještě ti: Julius Levy, Šimon Rosenfeld, Israël Beneš, Karel Glücksmann, Šimon Stolberger, Herman Kohn.

Rychtáři židovští.

V čele obce stáli též rychtáři, volení vrchnosti, a mezi jinými jejich povinnosti bylo také vybírati od Židů kontribuci. Z rychtářů známe:

Lajbl byl r. 1676 již 18 let starším, r. 1679 byla volba starších, 1691 Šmul Lajbl, 1697 Jakub Resanský a Lajbl Šmule, starší, 1763 Volf Markus, 1763 Josef Samuel Škálalik, 1783 Josef Moses, 1790 Salmek a Josef Samuel, 1795 Jakub Wass Salamon, 1814 Michael Orlik, židovský představený, 1818–1830 Seligman Ohrenstiel, vrchní rychtář, 1836/37 Aron Basch.

Od r. 1788 začaly se psáti matriky. Z rabínů známe pouze r. 1651 Salamouna a r. 1783 Jakuba Lazara, rabina. R. 1784 zřízení tak zvaní krajští rabíni.

Isak Sabat, geprüfter Beschneider, 1835–1853.

David Khon, 1848–1854.

Dr. Filip Bondy, rh. v K., asi 1869 (?).

Jakub Lederer

Eduard Rüdinger

Učitelé, pokud jsou známi:

Již 1766 byl zde kantor:

Jakub Her Levy, Schulmeister, 1785.

Juda Stern, Schulmeister, 1797.

Levi Steiner, 1840.

Marek Bloch, 1842–1844.

Židé mívali své výběři daně. Takovým byl Hastrln, výběři potravin, 1792, r. 1799 Glückmann, a své účetní: Zachariáš Herzig, Rechnungsführer 1836/37. Synagoga byla po r. 1818 znovu zřízena. R. 1825 opravována.

Hřbitov (starý část)

Škola nová vystavěna 1828 o jednom poschodí. Až do r. 1864 musely žid. dívky navštěvovati také křesť. školu, a sice tříkrát v týdně. R. 1864 byla žid. škola od katolické oddělena a stala se samostatnou školou

dvoutřídní, majíc mimo rabína též dva podučitele. Špitál byl pro chudé a nemocné Židy. Lázeň rovněž měli Židé ve svém městě. Také hostinec. Lékaře měli také svého času. V letech 1836—1838 byl zde lékařem Heřman Lewy, nar. 1818, zkušený doktor, načež v l. 1842—1860 byl ranným lékařem v Radomyšli a potom žil na odpočinku v Písku, kdež

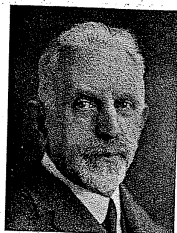
zemřel. Jakob Gartenzaum, Wundarzt, 1853—1854 až 1867.

Hřbitov za městem se nalézající byl několikráte rozšiřován. R. 1764 dali Židé za kus místa obci kasejovické, tuším pro jeho rozšíření, 30 zl. Rozšiřován r. 1808, potom r. 1836. Na hřbitově se pochovávají nejen domácí zesnulí Židé, ale i z okolí, jako ze Lnář, Blatné, Kadova.

Kladno.

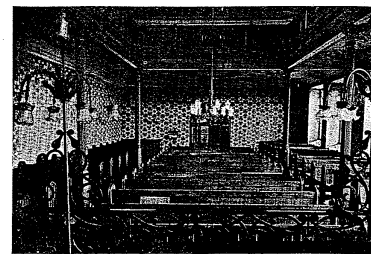
Marek Löwner
(býv. starosta)

Vítezslav Löwner
(býv. starosta)

Rb. Dr. Michael Wolf

Synagoga (vnitřek)

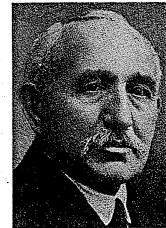
Moritz Berka

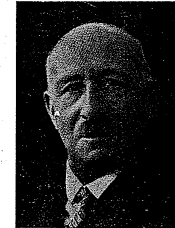
Alexander Baum

Eduard Löwy

Adolf Löwy

Friedrich Flusser

Moritz Löwy

Josef Porges

Dr. Eugen Löwy

Josef Feigl

Rb. Dr. Moric Müller

Vrchní řed. Arnošt Berka

L. Schleichner

Dr. Isidor Fleischer